[2018] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452

ਵਿਜੇ ਅਰਜੁਨ ਭਾਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਨਾਨਾ ਲਕਸ਼ਮਣ ਤਪਕੀਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6272 ਆਫ 2010)

11 ਮਈ, 2018

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908-s.100 ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ- ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦੋ ਵਾਧੂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਉਹ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1. ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਲਈ ਆਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਾ 100 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ "ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ" ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ" ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ" ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਿਰਫ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ

ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਉਸਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦਾ ਉਪਬੰਧ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12, 15][456-D-E; 457-D-H; 458-A-B]

2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ (ਸਵਾਲ) ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ "ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ", ਦੂਜੀ, "ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ" ਅਤੇ ਤੀਜੀ, "ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਮੇਂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ"। ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20-25][459-B-F]

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਸਿਰੀ ਭਗਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ। 2018 (3) ਸਕੇਲ 246- 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ
2018 (3) ਸਕੇਲ 246 ਪੈਰਾ 15 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2010 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6272

2002 ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 274 ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 19.07.2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀ. ਐੱਚ. ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸੰਜੇ ਖਰਦੇ, ਸਮਰਾਟ ਸ਼ਿੰਦੇ, ਚੰਦਨ ਰਾਮਮੂਰਤੀ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਤਲੇ, ਰਾਜੀਵ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਵੇਦੀ, ਵਕੀਲ।
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਗੋਪਾਲਨ ਨਾਇਰ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਸ਼ਵਰਾਓ ਅਡਸੂਰੇ, ਅਤੁਲ ਬਾਬਾਸਾਹਿਬ ਦਖ, ਡਾ. ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦ, ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
1. ਇਹ ਅਪੀਲ 19.07.2007 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 274, 2002 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੁਆਰਾ ਆਰ.ਸੀ.ਏ. ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 16.01.2002 ਦੇ ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 2000 ਦਾ ਨੰਬਰ 21 ਅਤੇ 10.12.1999 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੁਆਰਾ 1982 ਦੇ ਆਰ.ਸੀ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 600 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

2. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁੱਦਈ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
4. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਆਰ.ਸੀ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 600/1982) ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ, (1) ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀਆਂ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ (2) ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਅਤੇ (3) ਅਨੁਸੂਚੀ 1(A) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
5. ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 4 ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਂਝਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਾਲਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਕਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਜੇ ਅਰਜੁਨ ਭਾਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨਾਨਾ ਲਕਸ਼ਮਣ ਤਪਕੀਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.]

6. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। 10.12.1999 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ (ਆਰ.ਸੀ.ਏ. ਨੰ.21/2000) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। 16.01.2002 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਨੰ. 8. ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 3 ਅਤੇ 4 (ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਅਤੇ 2 ਇੱਥੇ) ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ) ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 274/2002 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 30.11.2002 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ:

"(ਏ) ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੰਡ ਡੀਡ (ਐਕਸ.81) ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ।

(ਬੀ) ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

(ਸੀ) ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ ਦੀਆਂ ਜ਼ੀਰੋਕਸ ਕਾਪੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਡੀ) ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਸਲ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ।

(ਈ) ਕੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਐਫ) ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

9. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 2000 ਦੇ ਆਰ.ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 21 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 1982 ਦੇ ਆਰ.ਸੀ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 600 ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ।

10. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

11. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

12. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੋਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

13. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਉਹ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

14. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"100. ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ (1) ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(2) ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲੀ ਡਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸੇਗਾ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।

(5) ਅਪੀਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

15. ਧਾਰਾ 100 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ "ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ" ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ" ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ" ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾ ਸਕੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਉਸਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਦੇਖੋ C.A. Nos.9118-9119 of 2010 ਸਿਰਲੇਖ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਸਿਰੀ ਭਗਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ। 19.02.2018 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)।

16. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 30.11.2002 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉੱਠੇ ਸਨ।

17. ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਫਾਰਮੂਲੇਟ ਕੀਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

18. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦੋ ਵਾਧੂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ (ਇਮਪਗਨਡ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 10 ਵੇਖੋ) 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 30.11.2002 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

19. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਮਪਗਨਡ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਦੋ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

"ਐਸ.ਏ. ਨੰ. 274/2002 ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ:

(i) ਕੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਇਦਾਦ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਹੈ?

(ii) ਕੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?"

20. ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

21. ਪਹਿਲਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਨੇ 30.11.2002 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

23. ਦੂਜਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ (ਸਵਾਲ) ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਪਹਿਲਾ "ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ", ਦੂਜਾ, "ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ" ਅਤੇ ਤੀਜਾ, "ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਮੇਂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ"।

24. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੋ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ।

25. ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਧੂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

26. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

27. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰੇ।

28. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

29. ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਲਦੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ